

2021. AASTA RIIGIDUUMA VALIMISED

2021. aastal saavutati Riigiduumas „valimistel” ootuspäraselt võimuladvikule soovitud tulemus ainult manipulatsioonide toel.

Kuigi formaalselt püüab Vene režiim nagu varemgi jätkata demokraatlike protsesside imiteerimist, sh vabade valimiste matkimist, on nende tegevuste tõsiseltvõetavus viimastel aastatel veelgi vähenenud.

Ühtne Venemaa ei suudaks olla ametlike „valimistulemustega“ võrreldavalt tasemel edukas tegeliku poliitilise konkurentsi tingimustes, ilma administratiivse toe ning kallutatud kontrollitud riigimeediata.

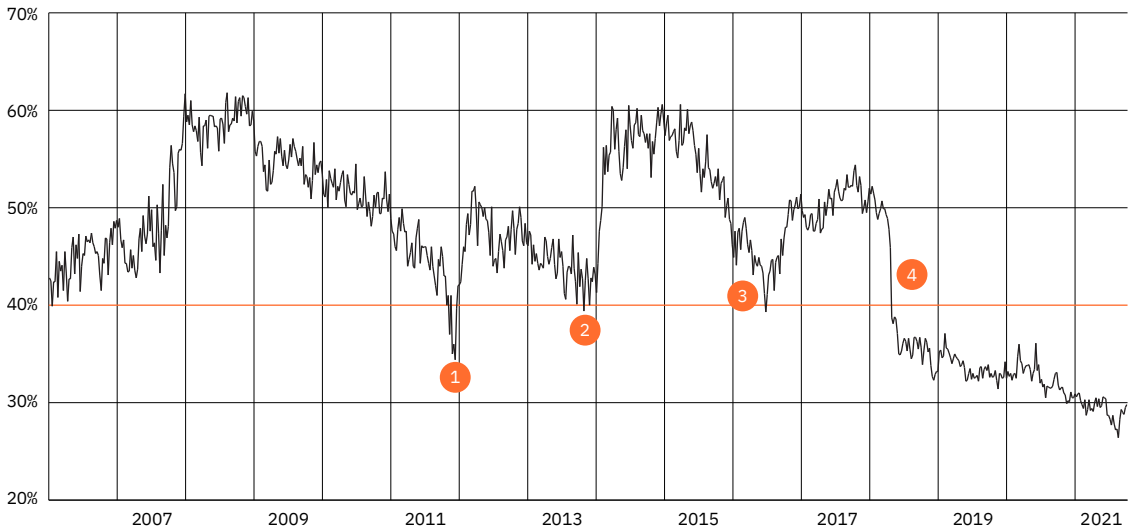
2021. aasta septembris toimunud Riigiduumas valimisi võib valimisteks nimetada vaid formaalselt, kuna Venemaa keskvõimust sõltumatu poliitiline opositsioon oli täielikult kõrvale tõrjutud. Sõnavabaduse piiramise ning opositsiooni represseerimise taseme järgi võib 2021. aasta Riigiduumas valimisi hinnata Vladimir Putini võimuaastate kõige ebademokraatlikumateks. Formaalselt jätkati 2021. aasta valimistel Vene võimueliidi senist kommet imiteerida demokraatlikku protsessi, kuid tegelikult on legitiimsus oluliselt vähenenud. See on taas üks suundumus, mis märgib praeguse poliitilise režiimi toimimispõhimõtete järjest suuremat sarnasust nõukogude perioodi valitsemisega.

Valimistulemuste mõjutamiseks ning poliitilise konkurentsi täielikuks tasalülitamiseks kasutati põhiliselt küll samu meetodeid, mida varasematel aastatel, kuid mitut elementi rakendati varasemast märksa jõulisemalt. Peamised kasutatud meetodid olid järgmised:

- Poliitilise opositsiooni organisatsioonilise tegevuse mahasurumine administratiivsete meetoditega – kasutati 2021. aastal varasemast intensiivsemalt
- Võimuladvikule sobimatutel inimestel keelati formaalsetel ettekäanetel valimistel osaleda. See on ajast aega olnud võimueliidi üks tõhusamaid tööriistu valimistulemuste kontrollimisel. Esimesed tõsisemad tagasilöögid selle vahendi kasutamisel ilmsesid alles 2019. aastal Moskva Linnaduumas valimisel
- Poliitiliste erakondade kallutatud meediakajastus ning võimueliidile sobimatuid seisukohti levitava meedia suukorvistamine. See on samuti tööriist, mida 2021. aastal varasemast palju jõulisemalt pruugiti
- Riigiaparaadi otsene toetus Ühtsele Venemaale
- Nn administratiivne mobilisatsioon, s.o riigipalgaliste survevestamine valimistel nõutud viisil oma häält andma
- Sõltumatu valimisvaatluse takistamine
- Valimistulemuste võltsimine

Riigiduumade valimiste ametlikud tulemused olid ootuspärased – manipulatsioonide toel vormistati võimuerakonnale Ühtne Venemaa Riigiduumas konstitutsiooniline enamus. 2016. aasta valimistega võrreldes väiksem kohtade arv duumas võimuerakonnal on seletatav võimuladviku süvenenud ettevaatlikkusega, mis tulenes Valgevene presidendi valimistel kogetust. Ühtse Venemaa väga madala reitingu tõttu ei sõandatud eelmiste Riigiduumade valimistega päris samaväärset tulemust siiski näidata.

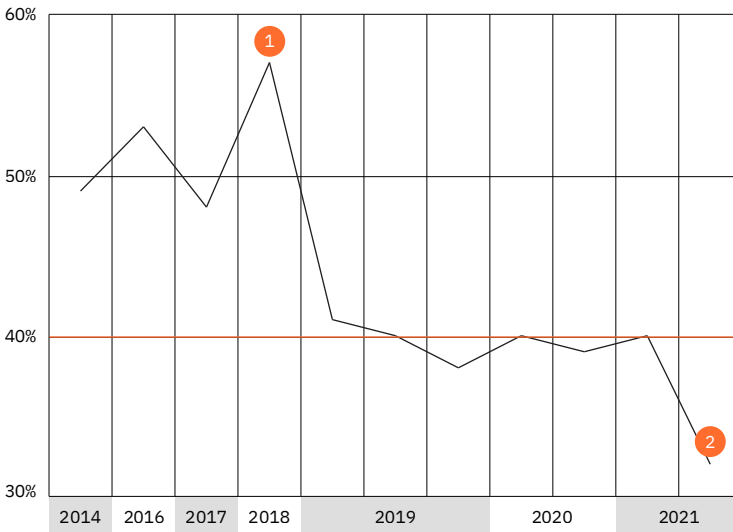
Ühtse Venemaa valimisreiting aastail 2006–2021

1. Ühtse Venemaa (ÜV) valimisreiting püsis enne 2018. aastat valdavalt üle 40% ning arvestatav langus allapoole seda piiri toimus vaid aastail 2011–2012. Sel ajal kulmineerus juba 2009. aastal alanud pikem langus erakonna populaarsuses. 2011. aasta lõpus ja 2012. aasta alguses oli Putini võimustusüsteemi üks esimesi tõsisemaid sisepoliitilisi madalseise. Tollase kriisi haripunktiks olid 2011. aasta detsembris toimunud Riigiduumade valimiste tulemuste võltsimisest ajendatud ulatuslikud meelevaheldused.
2. 2012. aasta esimesel poolel suutis võimuladvik siiski ÜV kuvandit üsna kiiresti parandada, ja kuna 2012. aasta märtsis olid ka presidendi valimised, siis toimus 2012. aasta esimesel poolel aktiivne tegevus võimuladviku populaarsuse maksimeerimiseks, mis tõi ÜV-le häid tulemusi, kuid vaid lühiajaliselt – 2013. aasta sügisel oli ÜV toetus taas 40% piirimail.
3. Viimane ning ühtlasi üks ajaliselt pikemaid ÜV populaarsuse kõrgpunkte saabus tänu Krimmi sündmustele 2014. aastal. Suurem elevus lahtus siiski juba 2016. aasta alguseks, erakonna populaarsus langes 2016. aasta jaanuaris alla 50% ning langus jätkus. Ajastus oli halb – 2016. aasta sügisel (september) toimusid Riigiduumade valimised, mille eel toetusnäitaja oli jälle jõudnud 40% piirimaile.
4. Järgmisel paaril aastal reiting siiski taas paranes, kuid kõige järsem kukkumine toimus 2018. aastal, millest ÜV ei ole tänini taastunud. Paljuski oli see seotud pensionireformiga, millega tõsteti vanaduspensionile jäämise vanust. Ühtse Venemaa valimisreitingut mõõdetud küsitlusel paluti potentsiaalsetel valijatel nimetada, millise erakonna poolt nad hääletaksid, kui valimised toimuksid eeloleval pühapäeval.

Allikas: VCIOM

Vladimir Putini valimisreiting aastail 2014–2021

1. Vladimir Putini valimisreitingu viimane kõrgpunkt oli 2018. aasta varakevadiste presidendivalimiste ajal, kui oli veel tunda Krimmi sündmuste mõju ning tema populaarsust oli turgutatud ka aktiivse propaganda ja poliit tehnoloogiliste manöövritega.
2. 2018. aasta pensionireform tõi aga kaasa rahva toetuse väga kiire vähenemise. Putini valimisreiting ei ole sellest senini taastunud ning 2021. aastal alanes see taas kiiresti. Madalate reitingute tõttu ei ole üllatav, et Venemaa juhtkond näeb võimu hoidmise peamise instrumendina üha meelsamini vaid jõumeetodeid.

Allikas: Levada

Kuigi Vladimir Putini toetusreitingud on teiste Vene võimuinstiitutsioonide võrdluses olnud läbivalt kõrgemad, on ka Putini enda toetusnäitajad viimastel aastatel märgatavalt langenud. Ülaloleval joonisel on näha Putini valimisreitingu olulist vähenemist. Venemaa juhtkond jälgib väga tähelepanelikult võimueliidi populaarsusnäitajaid ning elanikkonna meeleolusid, kahtlemata on ka presidendi enda toetuses toimunud negatiivsed muutused üheks repressiivsuse tugevnemise põhjuseks – muude meetodite ammendumisel näivad jõumeetodid peamise lahendusena võimu hoidmisel. Ühiskonna vähenenud toetus Putinile näitab ühtlasi selgelt, et väited Putini igikestvast ning riigis toimuvast sõltumatult püsivast populaarsusest ei ole päris tõesed.

Välisluureameti hinnangul oli manipulatsioonidel otsustav roll võimuladvikule sobiva valimistulemuse saavutamisel. Kindlasti ei suudaks Ühtne Venemaa olla kaugeltki nii edukas tegeliku poliitilise konkurentsi tingimustes, ilma administratiivse toe ning kallutatud, kontrollitud riigimeediata. Kõige veenvamaks tõestuseks sellele väitele on võimueliidi tegevus 2021. aastal sõnavabaduse piiramisel ja opositsiooniringkondade repressioneerimisel.